

Flytta FoU-stödet från större till mindre företag

Ny Teknik den 6 december 2019

Ny kunskap och teknologi skapad genom forskning och utveckling (FoU) är den viktigaste produktionsfaktorn för långsiktig ekonomisk tillväxt. För att staten ska stimulera FoU, krävs någon form av marknadsmisslyckande. Både så kallade överspillningseffekter och inkompleta kapitalmarknader orsakar underinvesteringar i FoU – i synnerhet bland kapitalsvaga småföretag och entreprenörer.

I syfte att öka FoU-investeringarna i näringslivet kan staten tillhandahålla direktfinansiering och skatteincitament. Internationellt är stimulanserna ganska jämnt fördelade mellan dessa båda instrument, med viss variation mellan länder.

I Sverige är det däremot kraftig slagsida: den direkta finansieringen utgör nämligen ca 90 procent av det totala FoU-stödet till näringslivet på cirka 6 miljarder kronor. Nästan all direktfinansieringen går dessutom till större företag. För skatteavdragen är det tvärtom: en överväldigande majoritet går till småföretag och entreprenörer – det vill säga de företag som är i störst behov av finansiering.

Skatteavdrag för FoU-personal infördes i Sverige 2014. FoU-personal får sänkta sociala kostnader där det finns ett tak per koncern och månad. I höstbudgeten för 2020 aviserade därför regeringen att detta stöd skulle fördubblas och ett förslag är ute på remiss. Detta är ett steg i rätt riktning men förmodligen otillräckligt för framväxten av innovativa småföretag.

Direktfinansieringen har vissa fördelar: staten kan rikta stödet till specifikt utvalda sektorer och det fungerar bra om det är lång väg till en färdig produkt. Men det finns betydande nackdelar i form av snedvriden konkurrens och svårigheter för byråkrater att veta vilka FoU-projekt som är långsiktigt kommersiellt gångbara.

Byråkraterna fördelar dessutom inte sina egna pengar utan skattebetalarnas och är därför mindre nogräknade med val av lämpliga FoU-projekt. Men framförallt är det ett kostsamt stöd, eftersom projekt ska identifieras och utlysas samt ansökningar ska utvärderas.

Även skatteavdrag har sina nackdelar. Det finns risk att staten finansierar FoU som företagen skulle genomföra i vilket fall som helst och att företagen omdefinierar andra kostnader till FoU-kostnader för att kunna åtnjuta skatteavdragen. Men med tanke på att så mycket av det svenska FoU-stödet utgörs av kostsam direktfinansiering där främst storföretag är mottagare, borde FoU-stöd omfördelas från direktfinansiering till ytterligare skattesänkningar för FoU-personal.

Mer stimulanser via skatteavdrag gör att fler företag kan dra nytta av stödet och då i synnerhet innovativa småföretag och entreprenörer. Den administrativa kostnaden minskar för staten och man undviker opportunister som specialiserar sig på att ansöka om stöd.

Sist men inte minst får företagen i högre grad själva besluta vilka FoU-investeringar som ska genomföras. Marknadens aktörer anses nämligen vara effektivare än byråkrater på att allokera stödet där det gör mest nytta, eftersom de förra själva måste delfinansiera de FoU-projekt som de väljer.

Roger Svensson